

Ønsker vi dette?

Stig S. Frøland

Professor i medisin og én av 18 som står bak oppropet Fjern Rasismeparagrafen

Oppropet om avskaffelse av straffeloven § 185 – «rasismeparagrafen» – har vakt debatt. Mange har gitt uttrykk for sterk uenighet. Gjennomgående er motargumentene lite prinsipielle. En innvending som går igjen, er at samtlige underskrivere av oppropet er hvite, privilegerte personer som derfor ikke har full legitimitet til å delta i debatten. Denne påstanden som vi kjenner igjen fra identitetspolitisk debatt, er ikke holdbar. Enhver person uansett hudfarge, posisjon, kjønn eller alder har selvsagt rett til å uttale seg om ethvert samfunnsspørsmål.

Flere jurister har også kommet med kritiske uttalelser om vårt opprop, og hevder at våre argumenter mot § 185 er svake. Det gjelder blant andre Jon Wessel-Aas (JWA) i Dagsavisen 27. juni. Jeg finner det overraskende at heller ikke juristene underbygger sin kritikk med virkelig prinsipielle argumenter. JWA mener at «oppropet bærer lite preg av at de som har signert har forstått hva lovbestemmelsen går ut på». Hans lesning av oppropet må ha vært særdeles overfladisk. Vi hevder overhodet ikke at det dreier seg om at «en ytring har forårsaket skade på akkurat personen ytringen er rettet mot».

JWA og de øvrige juristene som har kritisert oppropet, ignorerer fullstendig den internasjonale debatt som har pågått i flere tiår om hatytringer og berettigelse av lovgivning mot slike. Våre innvendinger mot § 185 som kommer til uttrykk i oppropet, er ikke et særnorsk, provinsielt utspill fra en gruppe eksentrikere.

Blant annet har den betydelige rettsfilosofen Ronald Dworkin med tyngde angrepet lovgivning mot hatefulle ytringer og forsvart borgeres rett i et liberalt demokrati til å gi uttrykk for «hans eller hennes holdninger, meninger, frykt, smak, antagelser, fordommer eller idealer», inkludert bruk av sterke uttrykk som «kakerlakker» og «rotter». Dworkin mener at denne retten er en grunnleggende del av et virkelig liberalt demokrati. Han går slik enda videre enn John Stuart Mills klassiske tese om nødvendigheten av full ytringsfrihet for å sikre optimal meningsutveksling i samfunnet. Mill mener at ytringer kun kan begrenses hvis de medfører skade på andre menneskers grunnleggende rettigheter, men legger listen meget høyt for slik skade.

Tilhengere av lovgivning mot hatytringer legger listen for mulig skade på medlemmer av vernede grupper langt lavere enn Mill – vanligvis med mer eller mindre uklare formuleringer av typen «grov nedvurdering av en gruppes menneskeverd». Det foreligger ingen dokumentasjon for at slike ytringer har alvorlige skadevirkninger i et liberalt demokrati. Derimot er det undersøkelser som antyder at land med full ytringsfrihet har lavere nivåer av sosial konflikt og vold enn land med sterkt ytringsrestriktive lover. Dette avspeiler muligens at slike lover fører til økt polarisering i samfunnet.

Oppropets juridiske kritikere hevder at § 185 bare benyttes mot de aller «groveste» ytringene. Det kan dels dreie seg om grove skjellsord og karakteristikk som neppe har alvorlige skadevirkninger, fordi de i praksis bare vil skape sympati for gruppen som rammes. Men ytringer i et mer behersket språk kan i sitt innhold være minst like provoserende. Når også disse slås ned på, står vi i realiteten overfor regulær sensur av meningsytringer i den rasjonelle samfunnsdebatten. Ønsker vi dette? Medfører ikke reell ytringsfrihet også «frihet for tanken som vi hater» som en amerikansk høyesterettsdommer uttalte?